

شجاعت در تر ساندن

درباره فیلم سینمایی «پوست» در نخستین روزهای اکران در سینماهای کشور

محمد عنبرسوز

بهمن و بهرام ارک، سازندگان فیلم سینمایی «پوست»، که کار خود در سینما را با تولید فیلم کوتاه آغاز کرده بودند، با اولین فیلم بلند سینمایی خود، در گیشه سرد سینمای این روزها، موفق ظاهر شده‌اند. «پوست» اثری متفاوت در سینمای ایران است که به لحاظ ژانری شاخصه‌های گونه وحشت را در خود دارد؛ با این حال، فیلم به دلایل مختلفی مورد توجه مردم قرار گرفته و در روزهای اول اکرانش فروش بسیار خوبی را ثبت کرده است.

- جهان ایرانی «پوست»

جمله مهمی که در تیزرهای منتشر شده از فیلم «پوست» و حتی تیزراژ آن به چشم می‌آید، این است: «بر اساس افسانه‌های محلی». این جمله در «پوست» یک تزفند تبلیغاتی ساده نیست، بلکه برگ برنده اثر به شمار می‌رود و وجه تمایز آن از آثار مشابه واقع می‌شود. قصه این فیلم در خطه آذربایجان می‌گذرد و مناسبات محلی در آن به خوبی فرم سینمایی گرفته است. شاخصه‌های فرهنگی در این اثر به اندازه و باورپذیر ظاهر شده‌اند و این درست همان چیزی است که سینمای ایران سال‌هاست به دنبال آن می‌گردد. مدیران سینمایی در دهه‌های اخیر بارها سعی کرده‌اند، با بخشنامه و حمایت مالی، فیلم‌سازان جوان را به تولید آثار فاخر درباره خرده فرهنگ‌های بومی ایران ارتغیب کنند. این هدف اما در «پوست» به خوبی محقق شده و ما با اثری از کاملاً بومی طرفیم.

امروز کمتر کسی اعتقاد دارد که باید ساختار هنر سینما را از نواختن کرد. اصاعموم مدیران ودل‌سوزان سینما برآن هستند که خلق فرم سینمایی ملی و انداختن امضای فیلم‌ساز ایرانی پای اثر هنری‌رساناتی است که در دهه‌های اخیر به خوبی تحقق نیافته است. فیلم‌سازان جوان ایرانی اغلب فقط در محتوا و زبان دیالوگ‌ها ایرانی عمل می‌کنند و در اغلب آثار فیلم‌سازان جوان، فیلم ایرانی گام‌به‌گام از سینمای هالیوود یا اروپا

پیروی می‌کند. به طوری که اگر زبان و پوشش بازیگران را حذف کنیم، ایرانی بودن فیلم از پیرنگ و پلان‌ها مشخص نخواهد شد.

با این توضیح، مدیران سینمای ایران باید امثال بهممن و بهرام ارک را مورد حمایت جدی قرار دهند. «پوست»، فیلمی است که در موارد زیادی از شاخصه‌های ژانر وحشت پیروی می‌کند و برای قواعد سینمای بین‌المللی احترام قائل است، اما این فیلم آن قدر خوب ایرانی شده که مخاطب به سادگی با آن ارتباط برقرار می‌کند. برادران ارک با هوشمندی مفهوم روح در مجموعه‌های متأثر از «حضار» را به مفهوم سنتی جن در فرهنگ و جامعه ایرانی تبدیل کرده و شخصیت‌های خود را با نشانه‌های بومی خلق کرده‌اند.

ژانر شجاع وحشت هوشمندی و شجاعت مهم برادران ارک به استفاده مناسب از موضوعات دینی در پردااختن به‌گونه وحشت‌نمایان می‌شود. در نگاه سازندگان «پوست»، عشق به امام حسین^ع آن قدر مقدس است که نباید به مثابه قطب خیر در برابر نیروهای شیطانی تنزل یابد. در عوض، ایده مهم و ستایش بر انگیز فیلم حاکی از قدرت بیشتر عشق نسبت به سحر و جادو است که عشق به ائمه اطهار^ع و عشق به مادر مراتب مختلف این قدرت بی‌پایان هستند. بدین ترتیب، برادران ارک توانسته‌اند فیلمی یکسره ایرانی و بومی در ژانر وحشت بسازند که در مورد هیچ ابهامی خودش را به نشنیدن نمی‌زند. اثری باشکوه که با تصاویر زیبایی از مرمت شیر تعزیه آغاز می‌شود و با قاب‌های جذاب مراسم عزاداری امام حسین^ع پایان می‌یابد.

- هجوم ایده‌ها

زود به یک گونه متفاوت و بدیع سینمایی ایجاب می‌کند که ذهن سازندگان فیلم سرشار از ایده‌های ناب باشد و فیلم بتواند هر چند دقیقه یک برگ برنده تازه برای مخاطبش رو کند. «پوست» از منظر روایت و ایده‌های متفاوتش چنین وضعیتی دارد و تا پایان فیلم

اجازه نمی‌دهد که بیننده به ترک سالن سینما فکر کند. پیرنگ اصلی فیلم بر بنای دوگانه معشوق – مادر شکل می‌گیرد و روایت به مرور کامل و کامل‌تری می‌شود. شاخصه‌های مختلف فیلم‌نامه، از انتخاب اسم‌های مارال و آراز گرفته تا روایت قصه از سوی پیرمرد نوزنده و ماجرای فرعی برادر آراز، همگی آبرومند و باوقار به نظر می‌رسند. ایده‌های کوچک و ماورایی اما، مهم‌ترین عناصر روایی «پوست» هستند که نشان می‌دهند سازندگان فیلم درک درستی از شاخصه‌های آیینی و تاریخی جهان پیرامون خود و جامعه ایرانی داشته‌اند. طلسم آیینه که همه چیز را برعکس می‌کند، پوست شیر، ماجرای گیرکردن شانه در ریش، گم شدن گوشواره، سنجاق فراق، بریده شدن بند ناف و موارد ریز و درشت دیگر که آگاهی دقیق نویسنده و کارگردان از نگاه مردم به مقله جن را نشان می‌دهد. به خوبی در «پوست»، کار می‌کنند و عناصر صرفاً تزیینی به شمار نمی‌روند. تطبیق ماجرای فیلم با قصه‌ای که در قهوه‌خانه از سوی پیرمرد نقل می‌شود هم به تازه جلوه‌کردن روایت کمک کرده است. به این‌ها زبان ترکی فیلم را هم اضافه کنید که

نویسنده دیالوگ‌هایش را به اندازه و به‌موقع نوشته تا فرصت لذت بردن از پلان‌ها در اختیار مخاطب قرار گیرد.

اجرا در فیلمی مثل «پوست»، که همه تخم مرغ‌ها پیش را در سبد قصه نمی‌گذارد، کارگردانی نقش بسیار پررنگی دارد. بهممن و بهرام ارک بخش عمده‌ای از توجه خود در هنگام تولید این فیلم را صرف قاب‌بندی کرده‌اند و نماهایی گرفته‌اند که چشم‌نواز و متفاوت به نظر می‌رسد. بحث درباره کیفیت بی‌نوی سینمایی قاب‌ها در فیلم «پوست» بسیار مفصل و پر مناقشه خواهد بود اما تردیدی وجود ندارد که سازندگان این فیلم، در به‌تصویر کشیدن یک اثر سینمایی ایرانی در گونه وحشت، طرح منحصر به فرد و تازه‌ای در انداخته‌اند. حرکات دوربین در این فیلم شباهتی با الگوهای مندرس سینمای سنتی اندازه‌نماها و حتی چینش میزانشن کاملاد فضای فرهنگی جامعه ایرانی طراحی شده است.

بهمن و بهرام ارک با رونمایی از «پوست»، فیلم‌سازانی آینده‌دار و خوش فکر نشان داده‌اند که به قدر کافی شجاع هم

هستند. با این حال، استفاده ایشان از چند شاخصه ترسناک در فیلم چیزی نیست که انتظارش را داشته باشیم. شمایل کلی جن که چیزی شبیه به یک عروسک زشت ساخته شده، یکی از نقاط ضعف بصری این فیلم است. دوربین بیشتر از حد لزوم به این عروسک نزدیک می‌شود و دست‌قطب اهریمنی فیلم در ایجاد ترس و تعلیق را می‌بندد. عناصر تکراری دیگری همچون سسوختن لامپ، بازویسته شدن در جن‌زدگی‌های متعدد و… هم می‌توانستند با خودداری بیشتری در اثر ظهور کنند تا لحن جادویی فیلم حفظ شود.

جدای از تمام این نقاط قوت و ضعف، موسیقی «پوست» یکی از درخشان‌ترین صداهای سینمای ایران در سال‌های اخیر است. بامداد افشار، آهنگ‌ساز جوانی که توانست برای این فیلم سیمرغ بلورین جشنواره فیلم فجر را هم به خود اختصاص دهد، شکل تازه‌ای از موسیقی را به سینمای ایران آورد و با «پوست»، نشان می‌دهد که به انواع موسیقی ایرانی تسلط دارد. موسیقی آذری این فیلم به زیبایی روی اثر نشسته و رنگ ویژه‌ای به روایت فیلم می‌بخشد.

مسابقه چهارمین جشنواره Festival del Cinema di Castel Volturno ایتالیا راه پیدا کرده است. این جشنواره با هدف حمایت از فیلم‌ها و فیلم‌سازان مستقل ایجاد شده که در آن سینما نه تنها در جنبه هنری و فرهنگی خود، بلکه به‌عنوان حرفه و فرصت‌های شغلی نیز ارائه می‌شود. رضا بهبودی، سودابه بیضایی، محمد صدیقی مهر، حامد رحیمی نصر، پریسا محمدی و رقیه افشین پور با یگران این فیلم سینمایی هستند.

اتوکشید، جلوی دوربین بنشیند و با گوشی‌ای که در گوش دارد، از مدیر روابط عمومی اش گزارش بگیرد و بیان کار بدهد و وقت ارزشمند خودش و مخاطب و بیلتن رسانه (بیت‌المال) را پایمال کند و مصداق «خود گویی و خود خندی، حقا که هنرمندی»، باشد. اما نیک بختانه، در اینجا هم یک نکته امید به چشم می‌آید؛ اینکه پیمان جبلی، ایده‌پرداز و بنیان‌گذار «گفت‌وگوی ویژه خبری» در سال ۷۹ بوده است. هرچند این بخش خبری، دیگر آن ضرب و زور و کارآمدی گذشته را چندان ندارد، اما فراموش نمی‌کنیم، شب‌های پررونق آن را با اجرای مرتضی حدیدی که مخاطب علاقه‌مند به تحلیل و تفسیر را در جلوی صفحه تلویزیون می‌نشاند، خبرساز می‌شد و گاه نیز، جریان‌سازی می‌کرد. الگوهایی از این دست، اما با رویکرد‌های نوین و خلاقانه و همسو با ذائقه مخاطب امروزی، بی‌گمان هنوز راه‌گشا هستند.

هفتم، به یاد بیاوریم، روزهایی را که برنامه «نود» در اوج بود و دوشنبه شب‌ها فوتبال ایران را

گزارش جیبی

معرفی آثار ۲ نویسنده مشهور درباره امام‌رضا(ع)

گروه فرهنگ و هنر تا به امروز کتاب‌هایی زیادی از جمله رمان، داستان و شعر درباره زندگی، شخصیت، کرامات، بزرگواری‌ها و معجزات امام‌رضا^ع به چاپ رسیده است، آثاری در قالب‌های مختلف که هر کدام می‌تواند به شناخت بیشتر مردم از هشتمین امام شیعیان کمک کند. در این گزارش کوتاه، به معرفی آثار دو نویسنده مشهوری که با محوریت امام‌رضا^ع منتشر شده است، پرداخته ایم.

- داستان‌هایی از شقایق‌انگان

کتاب «بوی بهشت» مجموعه داستان‌هایی از شقایق‌انگان حرم امام رضا علیه السلام، نوشته حمیدرضا سهیلی، هنرمند و نویسنده مشهوری، است که در سال ۱۳۹۴ از سوی انتشارات آستان قدس رضوی (به‌نشر) راهی بازار کتاب شد. در این کتاب، داستان آن‌دسته از افرادی روایت شده که به نیت گرفتن شفا به حرم مقدس امام هشتم پناه بردند و امام رتوف، جواب استغاثه‌های آن‌ها را داد و سلامتی را به عنایت خداوند به

آنان بازگرداند. تعداد شقایق‌انگان این درگاه بی‌شمار است، این اثر تنها شامل داستان تعدادی از افراد شفا یافته می‌شود و در ۲۶۸ صفحه روایت شده است.

در مقدمه کتاب «بوی بهشت» به صورت مختصر درباره دلایل شیعه در باب توسل و شفاعت توضیح داده شده است و بعد از آن، ۴۰ حکایت از شقایق‌انگان در حرم امام‌رضا^ع نقل می‌شود. افراد شفا یافته از نقاط مختلف کشور هستند و البته یکی از حکایات نیز مربوط به یک مسیحی است که با عنایت امام هشتم، اسمش را به «رضا» تغییر می‌دهد. کتاب‌های «کسی که مثل هیچ‌کس نیست»، «وقتی که عشق شکوفه می‌دهد»، «ستاره‌های خندان»، دیگر آثار حمیدرضا سهیلی هستند که با موضوع امام‌رضا^ع و سیره رضوی منتشر شده‌اند. در این کتاب‌ها مجموعه‌ای از اتفاقات رخ داده در حرم مطهر حضرت رضا^ع در قالب داستان‌های کوتاه روایت می‌شود.

- ۲ کتاب سعید تشکری

رمان «ولادت» نوشته سعید تشکری، دیگر نویسنده مشهوری، نیز به زندگی امام هشتم شیعیان، علی‌بن موسی الرضا^ع، وتلاش یاران و همراهان ایشان می‌پردازد. نشر نیستان درباره رمان ولادت آورده است: «دوشین خراسانی که یکی‌کتاب‌و دیگری صحاف است. فرزندخوانده‌های خود را که در ویرانه‌های شوش دانبال پس از دیدار با مولای خود، امام موسی کاظم^ع، در پی کشتاری که عباسیان برای تاراج پاریسان انجام داده‌اند، می‌یابند و آن‌ها را از بدطوفولیت در وصیتی مکتوب به نام هم می‌خوانند. لیلانو هاتفا کثون پس از سال‌ها مرگ این کتاب‌و دیگری خواهند باهم ازدواج کنند، اما پرش ساده‌ان‌ها از خود این است: که هستیم؟ و چرا فرزند مولای پدرمان ولیعهد تازه عباسیان است؟ لیلانو هاتفا برای یافتن پاسخ خود و ازدواج با یکدیگر به مدینه می‌روند تا حقیقت امام هشتم شیعیان را بیابند و زندگی خود را آغاز کنند. رسیدن آنان به مدینه مصادف است با هجرت اجباری حضرت امام‌رضا^ع به مرو. اکنون هاتفا و لیلایی که در پی امام هشتم به سفر می‌روند یکی با حضرت معصومه^ص همراه می‌شود. هاتفا و لیلادرمی‌یابند که ولادتی تازه برای پاریسان رقم خواهد خورد و آن، آغاز تابناک سلسله‌ای نیکوست که در آینده به بار خواهد نشست».

سفر امام‌رضا^ع و حضرت معصومه^ص به ایران در این کتاب، از زبان مجموعه‌ای از شخصیت‌ها بیان می‌شود که تشکری سعی کرده است با رعایت ایجاز و خلق زبان فاخر متناسب با موقعیت و رخداد رمان و نیز ایجاد فصول متعدد و کشف هر واقعه از منظر مختص به

خود در جریان داستان، آن‌را به

ماجرایی بیش از یک سفر تعبیر کرده و از آن به‌حادثه‌ای برای تغییر سرنوشت محتوم ایرانیان مسلمان و مقسم آن به قبل و بعد از خود یاد کند. دومین مجلد از رمان تحسین شده «ولادت» نیز با عنوان «سیمیا» از سوی انتشارات کتاب نیستان روانه بازار شده است. «سیمیا»، به قلم تشکری، داستانی تاریخی است که در زمان سلطنت مأمون می‌گذرد و روایتی از ارادات شیعیان امام‌رضا^ع در ایران به این امام و مکتب ائمه^ع است.

خبر روز

بازیگر مشهوری به «بی‌مادر» پیوست

هم‌زمان با آغاز فیلم‌برداری فیلم سینمایی «بی‌مادر» به کارگردانی سید مرتضی فاطمی و تهیه‌کنندگی محمدرضا مصباح و علی اوجی در تهران، میترا حجار هنرمند مشهوری به‌عنوان آخرین بازیگر به این پروژه سینمایی پیوست. همچنین نخستین عکس از نقش آفرینی میترا حجار و پردیس پورعابدینی در «بی‌مادر» رونمایی شد. امیر آقایی، پژمان جمشیدی، علی اوجی، بیتا عزیزاوقلو، سارا محمدی و فاطمه میرزایی از دیگر بازیگران «بی‌مادر» هستند. شنیده‌ها حاکی از آن است که اولین حضور این فیلم در چهلمین دوره جشنواره فیلم فجر خواهد بود.

شهر

اشبه

۱۵

فرهنگ و هنر